

Κώστας Καρυωτάκης [Είμαστε κάτι...]

Το ποίημα ανήκει στη συλλογή Ελεγεία και σάτιρες. Είναι σονέτο κι έχει γραφεί σύμφωνα με τις απαιτήσεις της παραδοσιακής ποίησης. Αν όμως το μελετήσουμε πιο προσεκτικά, υπάρχει κάποια χαλάρωση στο ρυθμικό βάδισμα του στίχου, για να εκφράσει όλα τα συναισθήματα της διάλυσης και του πόνου, που διακατέχουν την ψυχή του ποιητή.

Είμαστε κάτι ξεχαρβαλωμένες
κιθάρες. Ο άνεμος, όταν περνάει,
στίχους, ήχους παράφωνους ξυπνάει
στις χορδές που κρέμονται σαν καδένες.

Είμαστε κάτι απίστευτες αντένες.
Υψώνονται σα δάχτυλα στα χάη,
στην κορυφή τους τ' άπειρο αντηχάει,
μα γρήγορα θα πέσουνε σπασμένες.

Είμαστε κάτι διάχυτες αισθήσεις,
χωρίς ελπίδα να συγκεντρωθούμε.
Στα νεύρα μας μπερδεύεται όλη η φύσις.

Στο σώμα, στην ενθύμηση πονούμε.
Μας διώχνουνε τα πράγματα, κι η ποίησις
είναι το καταφύγιο που φθονούμε.

Ο Λίνος Πολιτής γράφει για την ποίηση του Κώστα Καρυωτάκη: «Η ποίηση του Καρυωτάκη είναι σοβαρή· οποιoδήποτε ίχνος φιλολογίας, αισθηματισμού, φιλαρέσκειας, που μπορεί να υπάρχει στους προηγούμενους ποιητές, έχει εξαφανιστεί στον Καρυωτάκη. Υπάρχει ένας πληθωρικός πόθος ζωής, μια μεστή αίσθηση της πραγματικότητας, και -αδυσώπητα αντίθετη από την άλλη

μεριά- η αίσθηση του μάταιου, του χαμένου, που απογυμνώνεται ολοένα και περισσότερο, για να φτάσει πια στο τέλος σ' ένα τραγικό αδιέξοδο, με τελική συνέπεια την αυτοκτονία. Γράφει ποιήματα για τους «Δον Κιχώτες», για «τους άδοξους ποιητές των αιώνων», η στάση του σε όλα είναι αντιρωϊκή, αντιδανική· ψάλλει το άδοξο, το ασήμαντο, ακόμα και το γελοιό, σαν διαμαρτυρία που φτάνει στο σαρκασμό. Ο σαρκασμός σφραγίζει με μια ιδιαίτερη πικρία όλη του την ποίηση και γίνεται (αν γίνεται) διέξοδος για τη μόνιμη απογοήτευσή του. Αλλά στον Καρυωτάκη -κι αυτό είναι που δίνει τη σπάνια στερεότητα στην ποίησή του- το αίσθημα αυτό του κενού δεν διοχετεύεται εύκολα σε παραδομένα σχήματα ποιητικά, αλλά δημιουργεί από την αποσύνθεση, θα έλεγε κανείς, την ίδια, μια καινούρια έκφραση. Ο στίχος, ο ποιητικός λόγος, χάνουν τα σταθερά τους περιγράμματα, αλλά δε χάνουν τη στερεή τους παρουσία· και αυτό είναι η πρωτοτυπία τους.»

Διάκριση Συμβολισμού – Νεοσυμβολισμού

Ο συμβολισμός (Γαλλία, τέλη 19ου αιώνα) εμφανίζεται ως διπλή αντίδραση τόσο στο ρομαντικό στόμφο και τη ρητορεία όσο και στην παρνασσική απάθεια, αντικειμενικότητα και ακαμψία στο στίχο. Επιπλέον, διαφοροποιείται και από το ρεαλισμό και, κυρίως, από το νατουραλισμό, που αρέσκεται στη λεπτομερή περιγραφή του πραγματικού κόσμου και έχει κοινωνικούς στόχους.

Για το συμβολιστή ποιητή, η πραγματικότητα που αντιλαμβανόμαστε με τις αισθήσεις μας, δηλαδή ο εξωτερικός κόσμος, δεν έχει κανένα ποιητικό ενδιαφέρον. Ωστόσο, τα πράγματα αυτού του κόσμου η ποίηση μπορεί να τα χρησιμοποιήσει ως διαμεσολαβητές, ως σύμβολα, για να φτάσει στο αληθινό της αντικείμενο: στην έκφραση ιδεών, ψυχικών ή νοητικών καταστάσεων, συναισθημάτων κτλ. ή μ' άλλα λόγια, στο ασυνείδητο και στο μυστήριο του εσωτερικού μας κόσμου.

Με βάση αυτή τη γενική αρχή, τα χαρακτηριστικά της συμβολιστικής ποίησης μπορούν να καθοριστούν ως εξής:

- η προσπάθεια απόδοσης των ψυχικών καταστάσεων με τρόπο έμμεσο και συμβολικό, δηλαδή μέσα από τη χρήση των συμβόλων· αυτή η προσπάθεια οδηγεί σε μια υπαινικτική και υποβλητική χρήση της γλώσσας, σε συνδυασμό με μια διαισθητική σύλληψη των πραγμάτων και μίαν αφθονία εικόνων και μεταφορών (όλα αυτά τα στοιχεία μαζί κάνουν ασφαλώς το ποίημα πιο δυσνόητο)

- η αποφυγή της σαφήνειας και η προσπάθεια για δημιουργία ενός κλίματος ρευστού, συγκεχυμένου, ασαφούς και θολού, που συνυπάρχει με μια διάθεση ρεμβασμού, μελαγχολίας και ονειροπόλησης

- η έντονη πνευματικότητα, ο ιδεαλισμός και, σε πολλές περιπτώσεις, ο μυστικισμός

- η προσπάθεια να ταυτιστεί η ποίηση με τη μουσική, που εκδηλώνεται με την έντονη μουσικότητα και τον υποβλητικό χαρακτήρα του στίχου (απευθύνεται ταυτόχρονα στην ακοή και στο συναίσθημα)

- οι πολλές τεχνικές, μορφολογικές και εκφραστικές καινοτομίες: χαλαρή ομοιοκαταληξία, ανομοιοκατάληκτος ή ελεύθερος στίχος, πολλά και πρωτότυπα σχήματα λόγου, ιδιόρρυθμη σύνταξη, νέο λεξιλόγιο κτλ.

- ο περιορισμός του νοηματικού περιεχομένου του ποιήματος στο ελάχιστο: η ποίηση απαλλάσσεται από κάθε φιλοσοφικό και ηθικο-διδασκτικό στοιχείο, καθώς και από ρητορισμούς ή θέματα του δημόσιου βίου· γίνεται αυτό που θα

έπρεπε πάντοτε να είναι, δηλαδή καθαρή ποίηση (poésie pure), γεμάτη μαγεία και γοητεία.

Με λίγα λόγια, ο συμβολισμός φέρνει μια επανάσταση στην ποίηση, τόσο στο περιεχόμενο όσο και στη μορφή: το ποίημα δεν έχει πλέον ως στόχο τη μίμηση της φύσης, του εξωτερικού κόσμου ή της πραγματικότητας αλλά τη δημιουργία ενός άλλου, διαφορετικού, ποιητικού κόσμου· εξάλλου, ως προς τα μορφολογικά ή τα δομικά χαρακτηριστικά, οδηγούμαστε μακριά από κάθε περιορισμό, προς τη διάλυση του ποιήματος.

Γενικότερα, ο συμβολισμός φέρνει μια νέα άποψη για την ποίηση: τα ποιήματα δε χρησιμεύουν πλέον για να πούμε κάτι για τον κόσμο γύρω μας αλλά γίνονται ένας αυτόνομος κλάδος, ένας κόσμος ξεχωριστός, που διαφέρει από καθετί άλλο και υπάρχει πρώτα για τον εαυτό του. Η άποψη που έχουμε σήμερα για την τέχνη δε διαφέρει και πολύ από αυτήν.

Τέλος, είναι ιδιαίτερα σημαντικό ότι οι καινοτομίες του συμβολισμού λειτούργησαν ως πρώτο βήμα για να ξεφύγουμε από την παράδοση και να πορευθούμε προς τη νεότερη ποίηση. Ακόμη και το γεγονός ότι με το συμβολισμό το ποίημα αρχίζει να γίνεται δυσπρόσιτο ή και ακατανόητο, ακόμη και αυτό μας φέρνει πιο κοντά στο μοντερνισμό, που ως βασικό χαρακτηριστικό έχει ακριβώς αυτή την ερμητικότητα, αυτή τη δυσκολία στη προσέγγιση.

Ο συμβολισμός κάνει την εμφάνισή του στη νεοελληνική λογοτεχνία στα πρώτα χρόνια του 20ου αιώνα, λίγο μετά τον παρνασισμό. Ο ελληνικός συμβολισμός έχει όλα τα βασικά χαρακτηριστικά του γαλλικού, αν και μπορούμε να πούμε ότι οι Έλληνες ποιητές οικειοποιούνται κυρίως δύο βασικές αρχές του γαλλικού κινήματος:

α) τον υπαινικτικό και υποβλητικό χαρακτήρα της ποίησης, που στρέφει νου και αισθήματα προς την ψηλότερη σφαίρα των ιδεών, β) την αίσθηση του ποιητή (ενδεχομένως και του αναγνώστη) ότι, όταν κάποιος μπορέσει να φτάσει σ' αυτή τη σφαίρα, θεωρεί πλέον την πραγματικότητα ως έναν ταπεινό τόπο μελαγχολίας και απελπισίας.

Όπως στη γαλλική έτσι και στη νεοελληνική λογοτεχνία, ο συμβολισμός έρχεται να απαλλάξει οριστικά την ποίηση από τη φλυαρία και τη μεγαλοστομία του ρομαντισμού αλλά και από την απάθεια του παρνασισμού. Η ποίηση περνά πλέον σε μια όλο και πιο γνήσια έκφραση του συναισθήματος. Ωστόσο, οι Έλληνες ποιητές υιοθετούν λίγες από τις εκφραστικές καινοτομίες των Γάλλων.

Γύρω στα 1920 κάνουν την εμφάνισή τους ορισμένοι ποιητές βαθύτατα επηρεασμένοι απ' το γαλλικό συμβολισμό, τους οποίους συνήθως κατατάσσουμε στη λεγόμενη ομάδα του νεοσυμβολισμού. Οι κυριότεροι εκπρόσωποι αυτής της ομάδας είναι οι Κώστας Ουράνης, Ναπολέων Λαπαθιώτης, Τέλλος Άγρας, Μήτσος Παπανικολάου, Μαρία Πολυδούρη, Κώστας Γ. Καρυωτάκης, καθώς και ορισμένοι άλλοι ελάσσονες ποιητές.

Όλοι αυτοί, κυρίως στο διάστημα της δεκαετίας 1920-1930, γίνονται συντελεστές ορισμένων ουσιαστικών αλλαγών στο χώρο της νεοελληνικής ποίησης, την οποία ανανεώνουν και θεματικά και μορφικά. Πιο συγκεκριμένα:

- απομακρύνονται και αποδεσμεύονται από την παλαμική μεγαλοστομία και από τον ποιητικό ρητορισμό

- εισάγουν το χαμηλόφωνο και ιδιαίτερα μουσικό τόνο στην ποίησή τους και γίνονται εκφραστές κυρίως τραυματικών συναισθημάτων και ψυχικών καταστάσεων.

Οι ποιητές αυτοί, επειδή ακριβώς έχουν επηρεαστεί έντονα από το κλίμα και την ατμόσφαιρα του γαλλικού συμβολισμού, είναι οπαδοί του χαμηλού και ήπιου λυρισμού, που εκφράζει κυρίως τους εσωτερικούς κυματισμούς του μεμονωμένου και μοναχικού ατόμου. Ο ποιητικός, δηλαδή, νεοσυμβολισμός, ως ποιητική πράξη, εκφράζει το άτομο το τραυματισμένο από τη γύρω σκληρή πραγματικότητα, που όμως αποσύρθηκε στον εαυτό του και αναζητά τη λύτρωση στη φυγή προς το παρελθόν και στη νοσταλγία για ό,τι έχει περάσει και χαθεί οριστικά.

Απ' αυτό το κλίμα της νεο-ρομαντικής και ουτοπικής νοσταλγίας ξεφεύγει κάπως μόνον ο Καρυωτάκης, ο οποίος δε γράφει ποίηση ερήμην της ιστορίας και της τραυματικής πραγματικότητας που τον περιβάλλει. Σε αντίθεση με τους άλλους νεοσυμβολιστές, γίνεται εκφραστής αυτής της πραγματικότητας που τη σατιρίζει και τη σαρκάζει. Γι' αυτό και είναι ο κορυφαίος ποιητής του νεοσυμβολισμού.

Συνοπτικά η διάκριση ανάμεσα στους συμβολιστές και τους νεοσυμβολιστές έγκειται στις εξής διαφοροποιήσεις:

Η γενιά των συμβολιστών (1900-1910) κινείται υπό την επίδραση της ποίησης του Κωστή Παλαμά, συνθέτει ποιήματα υποβλητικά, ελεγειακής διάθεσης, με ασαφείς εικόνες και θόλωμα του νοήματος, χωρίς όμως να συνδέει τη μελαγχολική διάθεση με την τραυματική επίδραση της σύγχρονης πραγματικότητας.

Ενώ η γενιά των νεοσυμβολιστών, με κυρίαρχο εκπρόσωπο τον Κώστα Καρυωτάκη, απομακρύνεται από την επίδραση του Παλαμά, εκφράζει εναργέστερα το αδιέξοδο της ύπαρξης και το αίσθημα του ανικανοποίητου, συνδέοντας όμως καθαρότερα τα συναισθήματα αυτά με την επίδραση της πραγματικότητας. Συνάμα οι νεοσυμβολιστές ωθούν την ποίηση πλησιέστερα στις ανατροπές του μοντερνισμού.

Σονέτο (ή δεκατετράστιχο)

Είναι ποίημα σταθερής μορφής και συνήθως λυρικού περιεχομένου. Η ονομασία «σονέτο» προέρχεται από την ιταλική γλώσσα: sonetto = σύντομος, μικρός ήχος· μικρό σύντομο τραγούδι, τραγουδάκι (στα λατινικά sonus = ήχος). Η ελληνική ονομασία «δεκατετράστιχο» είναι περισσότερο εύστοχη: στηρίζεται σ' ένα εξωτερικό γνώρισμα, που είναι ο σταθερός αριθμός στίχων.

Το σονέτο στην κλασική καταρχήν μορφή του, παρουσιάζει τα ακόλουθα εξωτερικά χαρακτηριστικά:

α) είναι ποίημα ολιγόστιχο· αποτελείται από δεκατέσσερις στίχους, που κατανέμονται σε τέσσερις στροφές

β) οι δύο πρώτες στροφές είναι τετράστιχες, ενώ οι δύο τελευταίες τρίστιχες· έχουμε δηλαδή το σχήμα: 4 – 4 – 3 – 3

γ) το μέτρο είναι κανονικά ιαμβικό και οι στίχοι ενδεκασύλλαβοι

δ) στις δύο πρώτες τετράστιχες στροφές, η πιο συνηθισμένη μορφή ομοιοκαταληξίας είναι η σταυρωτή (α β β α)

ε) στις δύο τελευταίες τρίστιχες στροφές η ομοιοκαταληξία μπορεί να παρουσιάζει ποικίλους συνδυασμούς και τύπους. Πάντως, ένας τουλάχιστον στίχος της μιας στροφής πρέπει να ομοιοκαταληκτεί με έναν της άλλης.

Το σονέτο του Κώστα Καρυωτάκη [Είμαστε κάτι...] παρουσιάζει την ακόλουθη μορφή ομοιοκαταληξίας:

στροφή 1η: α ββ α (σταυρωτή)

στροφή 2η: α ββ α (σταυρωτή)

στροφή 3η: γ δ γ (πλεχτή)

στροφή 4η: δ γ δ (πλεχτή)

Ανάλυση ποιήματος

Ο Κώστας Καρυωτάκης ανήκει σε μια γενιά που έχει βιώσει εξαιρετικά δύσκολες κι επίπονες εμπειρίες (Βαλκανικούς πολέμους, Πρώτος Παγκόσμιος πόλεμος, Καταστροφή της Σμύρνης, δικτατορία του Θεόδωρου Πάγκαλου). Εμπειρίες που δημιούργησαν ένα αίσθημα ανασφάλειας απέναντι στην ιστορική πραγματικότητα και οδήγησαν τους νέους ανθρώπους εκείνης της εποχής σε μια δυσπιστία απέναντι στην κοινωνία και στην ικανότητά της να διαμορφώσει ένα σταθερό και ασφαλές περιβάλλον.

Το κυρίαρχα συναισθήματα της γενιάς του Καρυωτάκη είναι η ανασφάλεια, ο ψυχικός κάματος, η δυσκολία προσαρμογής στην πραγματικότητα της ζωής, το αίσθημα του ανικανοποίητου και φυσικά της παρακμής, όπως αυτή εκδηλώνεται σε κάθε έκφανση της κοινωνικής και πολιτικής ζωής.

Έτσι, στο σονέτο του ο Καρυωτάκης, επιχειρεί με μια σειρά εικόνων να αποδώσει την αίσθηση διάλυσης που χαρακτηρίζει τον ίδιο, αλλά και συνολικότερα τη γενιά του. Είναι χαρακτηριστικό άλλωστε πως οι τρεις πρώτες στροφές ξεκινούν με το α πληθυντικού ρήμα «είμαστε», που υποδηλώνει πως ο ποιητής εκφράζει με τα λόγια του ένα ευρύτερο πλήθος ανθρώπων. «Είμαστε κάτι», σχολιάζει ο ποιητής, αφήνοντας την αόριστη αντωνυμία «κάντι» να υπονομεύσει την υπόστασή τους και να αποδώσει το αίσθημα παρακμής και παραίτησης που έχει κυριεύσει το μεγαλύτερο μέρος της γενιάς του. Είναι εμφανής η πικρία του ποιητή και η διάθεση σαρκασμού απέναντι στον εαυτό του και στους ομηλίκους του, όταν τους περικλείει όλους στην υποτιμητική απροσδιοριστία της λέξης «κάντι».

1η στροφή

Στην πρώτη στροφή του ποιήματός του ο Καρυωτάκης παρουσιάζει τους ανθρώπους της γενιάς του ως ξεχαρβαλωμένες κιθάρες, θέλοντας να τονίσει την αδυναμία τους να λειτουργήσουν αρμονικά στο εχθρικό ιστορικό περιβάλλον της εποχής τους. Κιθάρες, που όταν τις διαπερνά ο άνεμος, αντί να παράγουν μελωδικούς ήχους, δημιουργούν παράφωνους ήχους και στίχους, μιας και οι χορδές τους κρέμονται σαν καδένες (αλυσίδες). Η παραφωνία που προκύπτει από τις διαλυμένες αυτές κιθάρες, βρίσκεται σε πλήρη αντιστοιχία με την εσωτερική διάθεση τόσο του ίδιου του ποιητή όσο και των ομοτέχνων του (η αναφορά στους παράφωνους «στίχους» μας παραπέμπει ειδικότερα στους ποιητές της εποχής).

Όπως μια διαλυμένη κιθάρα δεν μπορεί να δημιουργήσει μελωδικούς και αρμονικούς ήχους, έτσι και οι ποιητές της εποχής του Καρυωτάκη αδυνατούν να λειτουργήσουν ανεπηρέαστοι από το κλίμα παρακμής και διάλυσης που χαρακτηρίζει την πολιτεία στην οποία ζουν. Όταν περνάει ο άνεμος, όταν λαμβάνουν δηλαδή τα ποιητικά τους ερεθίσματα, καταλήγουν σε «παραφωνίες», σε κακής ποιότητας ποιήματα, καθώς τους είναι αδύνατο να δώσουν έργο αρμονικό και άρτιο, τη στιγμή που το είναι τους δονείται από τόσο αρνητικά συναισθήματα.

Η εικόνα επομένως με τις διαλυμένες κιθάρες, που οι χορδές τους έχουν φύγει από τη θέση τους και κρέμονται σαν καδένες (παρομοίωση), αποδίδει την

εσωτερική κατάσταση των ποιητών της εποχής του Καρυωτάκη. Αίσθηση διάλυσης, αδυναμία ανταπόκρισης στο ρόλο τους, δυσαρμονία στην ποιητική τους παραγωγή, είναι μερικές από τις αναλογίες που προκύπτουν από τη σύγκριση μιας ξεχαρβαλωμένης κιθάρας με μια γενιά ποιητών που αδυνατεί πια να ανταποκριθεί στο ποιητικό της καθήκον.

2η στροφή

Στα πλαίσια της δεύτερης στροφής ο ποιητής δίνει μια ακόμη εικόνα με την οποία επιχειρεί να αποδώσει την κατάσταση στην οποία έχουν περιέλθει οι άνθρωποι και ιδιαίτερα οι ποιητές της εποχής του. Είμαστε κάτι απίστευτες αντένες (κεραίες), δηλώνει ο ποιητής, αποδίδοντας έτσι τον κυρίαρχο ρόλο των ποιητών κάθε εποχής, οι οποίοι καλούνται να γίνουν αποδέκτες των μηνυμάτων του καιρού τους.

Οι ποιητές ως ευαίσθητοι δέκτες αντιλαμβάνονται τα συναισθήματα, τις διαθέσεις και τις επιθυμίες των ανθρώπων της εποχής τους, και μπορούν κατόπιν να τα εκφράσουν όλα αυτά στην ποίησή τους.

Οι απίστευτες αυτές αντένες, υψώνονται σα δάχτυλα στο χάος και στην κορυφή τους αντηχεί το άπειρο. Όπως γίνεται αντιληπτό από την αναφορά στο «χάος» και το «άπειρο», τα μηνύματα που λαμβάνουν οι ποιητές είναι καταγιγιστικά, χωρίς ειρμό, αρνητικής διάθεσης και με την έντασή τους ξεπερνούν τις ψυχικές αντοχές τους. Η κατάληξη επομένως «μα γρήγορα θα πέσουνε σπασμένες» δεν προκαλεί έκπληξη, καθώς οι ποιητές αδυνατούν να διαχειριστούν όλον αυτόν το συναισθηματικό κυκεώνα που τους κατακλύζει και καταρρέουν.

Η εικόνα αυτή με τις κεραίες που πέφτουν σπασμένες υπό το βάρος και την ένταση των μηνυμάτων που λαμβάνουν, αποδίδει εξαιρετικά την κατάσταση που επικρατούσε στα χρόνια του ποιητή. Μια κοινωνία με πολλαπλά προβλήματα, ένας λαός βασανισμένος και παγιδευμένος σε μια αδιέξοδη κατάσταση, φέρνουν τους ποιητές σε απόγνωση. Η απελπισία των ανθρώπων, η απαισιοδοξία τους απέναντι στις δυσκολίες που καλούνται να αντιμετωπίσουν, η απουσία οποιασδήποτε ελπίδας για το μέλλον, αντηχούν και πολλαπλασιάζονται στην ψυχή των ποιητών, οδηγώντας του σε πλήρη αδυναμία να αποδώσουν το τραγικό κλίμα της εποχής τους.

Ας μην ξεχνάμε πως πρόκειται για μια εποχή που οι ποιητές απογοητευμένοι από την κοινωνία κι από την αποτυχία της να διασφαλίσει θετικές προοπτικές για τους πολίτες της, αποποιούνται την κοινωνική διάσταση της ποίησής τους και στρέφονται προς τον εαυτό τους. Η γενιά του μεσοπολέμου μας δίνει ποίηση εσωτερική, ατομική και με έντονη την αίσθηση της απαισιοδοξίας.

3η στροφή

Οι σπασμένες αντένες, που αποδίδουν τον ψυχικό τραυματισμό και θρυμματισμό των ποιητών, ακολουθούνται από μια ευρύτερη εικόνα σ' αυτή τη στροφή. Οι ποιητές πλέον παρουσιάζονται ως διάχυτες αισθήσεις, που δεν έχουν καμία ελπίδα να συγκεντρωθούν. Έτσι, από τη συγκεκριμένη εικόνα με τις αντένες, περνάμε σε μια πιο αφηρημένη σύλληψη, που έρχεται να αποδώσει τον κατακερματισμό και τη διάλυση της υπόστασης των ποιητών. Οι αισθήσεις τους δεν αποτελούν πια μια ολότητα, δε λειτουργούν ως συντονισμένα μέσα για την πρόσληψη και κατανόηση του κοινωνικού και φυσικού περιβάλλοντος, έχουν διαχυθεί, μη μπορώντας πια να επανέλθουν στην πρότερη αρμονική τους λειτουργία.

Ο Καρυωτάκης εδώ αποδομεί την υπόσταση των ποιητών παρουσιάζοντας τις αισθήσεις (τα μέσα αντίληψης) και τα νεύρα τους (δίοδοι μεταφοράς των μηνυμάτων που λαμβάνονται με τις αισθήσεις), σε μια κατάσταση

αποσυντονισμού και διάλυσης. Στα νεύρα των ποιητών είναι μπλεγμένη όλη η φύση, υπό την έννοια πως οι ποιητές δεν γίνονται αποδέκτες μόνο των κοινωνικών μηνυμάτων, αλλά υπόκεινται και στα ποικίλα κελεύσματα της φύσης. Το κάλεσμα της φύσης για ζωή, για ευδαιμονία, για έρωτα και αγάπη, εντείνει την εσωτερική σύγχυση των ποιητών που αδυνατούν να συμβιβάσουν την ατομική τους ύπαρξη με τα συγκεκριμένα μηνύματα του κοινωνικού τους περιβάλλοντος και τον ιδιαίτερο ρόλο που έχουν να επιτελέσουν ως εκφραστές της εποχής τους.

4η στροφή

Η καταληκτική στροφή μας φέρνει στα αποτελέσματα όλη αυτής της σύγχυσης και της διάλυσης που βιώνουν οι ποιητές. Η θύμηση του παρελθόντος τους προκαλεί τέτοιας έντασης πόνο, ώστε ο ποιητής τον παρουσιάζει ως σωματικό (στο σώμα), για να δείξει εναργέστερα την οξυτήτά του. Είναι σαφής η ωραιοποίηση του παρελθόντος που γίνεται εδώ, καθώς -όπως συμβαίνει συχνά- οι άνθρωποι έχουν την τάση να θεωρούν τις περασμένες εποχές καλύτερες, λησμονώντας τα προβλήματα και τις δυσκολίες που πάντοτε υπάρχουν. Η αλήθεια είναι βέβαια πως στα χρόνια του Καρυωτάκη η Ελλάδα δοκιμαζόταν σκληρά, μιας και πάσχιζε να επουλώσει τις πληγές του Πρώτου Παγκοσμίου πολέμου.

«Μας διώχνουνε τα πράγματα», σχολιάζει ο ποιητής, αναφερόμενος φυσικά στην πραγματικότητα, η οποία πληγώνει τους ποιητές με τη σκληρότητά της και τους απωθεί. Μπροστά στην οικονομική κατάρρευση, τη διάψευση κάθε ελπίδας για το μέλλον και της παρακμής που διατρέχει κάθε κοινωνική έκφραση, η μόνη διαφυγή που υπάρχει είναι η ποίηση. Κι όμως ο ποιητής καθιστά σαφές πως η ποίηση δεν είναι γι' αυτούς παρά το καταφύγιο που αποζητούν, αλλά παραμένει απρόσιτο και καταλήγουν να το φθονούν.

Ο φθόνος απέναντι στην Ποίηση, έρχεται να αποκαλύψει την πλήρη αδυναμία τους να εισέλθουν στον κόσμο της αρμονίας, της ουσιαστικής έκφρασης και απόδοσης των συναισθημάτων. Οι θετικές όψεις της ποίησης που μπορούν να προσεγγιστούν μόνο από εκείνους που διαθέτουν την αναγκαία ψυχική γαλήνη και συγκρότηση, διαφεύγουν επίμονα από τους ποιητές αυτής της εποχής, που βιώνουν μια τραγική αίσθηση εσωτερικής διάλυσης. Πώς θα μπορούσαν οι ποιητές αυτοί, που ζουν σε μια καταρρέουσα κοινωνία, να φτάσουν στο επίπεδο της αρμονικής έκφρασης και άρτιας δόμησης, που εκπροσωπείται από την ποίηση;

Για τον Καρυωτάκη είναι σαφές πλέον πως η εξωτερική παρακμή έχει καθρεφτιστεί στον εσωτερικό τους κόσμο, στερώντας τους τη δυνατότητα να επανέλθουν στην κατάσταση πνευματικής και ψυχικής συγκρότησης, που χαρακτήριζε τους δημιουργούς των περασμένων εποχών. Η Ποίηση, η δημιουργία, η τέχνη, είναι απρόσιτες και ανέφικτες για ανθρώπους που βρίσκονται σε μια τέτοια κατάσταση παρακμής, παραίτησης και απελπισίας.

Η Ποίηση παραμένει, όχι μόνο απρόσιτη, αλλά και ως διαρκής υπενθύμιση πως κάποτε οι τεχνίτες του λόγου, είχαν πετύχει μια ιδανική ισορροπία ανάμεσα στην κοινωνική και την ατομική τους υπόσταση.

Είναι εμφανής βέβαια η ειρωνική διάθεση του ποιητή, όταν παρουσιάζει την εσωτερική κατάρρευση των ποιητών, συνθέτοντας ένα άρτιο σονέτο, σύμφωνα με όλους τους κανόνες της παραδοσιακής ποίησης. Γιατί ακόμη κι αν ως προς τα εξωτερικά χαρακτηριστικά η ποίησή του παραπέμπει στις περασμένες εποχές, η πικρία και η αποσύνθεση του περιεχομένου, αποτελούν αδιάψευστη μαρτυρία πως η ποίηση του παρελθόντος στέκει πια ως ένα ανέφικτο ιδανικό.

Με τη χρήση συμβόλων ο Καρυωτάκης κατορθώνει να αποδώσει άριστα τη συναισθηματική κατάσταση των ποιητών και τον τρόπο που οι ίδιοι αντιλαμβάνονται τον εαυτό τους, αλλά και την ποιητική τους παραγωγή. Τα σύμβολα που αποδίδουν την κατάσταση των ποιητών είναι κατά σειρά «ξεχαρβαλωμένες κιθάρες», «απίστευτες αντένες», «διάχυτες αισθήσεις». Ενώ το ποιητικό τους έργο παρουσιάζεται με τους «παράφωνους στίχους και ήχους», της ξεχαρβαλωμένης κιθάρας.